

III.

Moja mama ustavične telefonovala a pýtala sa, či má prísť, čo som dokola odmietala. Prišla v nedeľu a priniesla zvyšky jedla z otcových narodenín. Postavila som na stôl dva taniere, položila k nim nože a vidličky, samotné jedlo som nechala v dóze na potraviny a nič som neohriala. Mama na mňa ustarane pozrela, ja som jej unavene vracala pohľad. Chcela vedieť o Elišovej diagnóze všetko. Rodičia si dlho lámali hlavu nad tým, ako porušiť Eliasovo meno, aby mu mohli vyjadriť lásku a nežnú zdobneninu. Keď môj otec vykrikol konečne Eliša, mama od radosti zatlieskala. Eliša bol prijatý.

Jedli sme mlčky. Mne to nebolo nepríjemné, ale mama to ticho nevydržala a rozprávala o svojej práci. Vyučovala klavír – najprv na hudobnej škole, neskôr na vysokej škole. Spočiatku mala aj ona ťažkosti s novým systémom: vyštudovala sovietske konzervatórium, mala profesionálny štandard, za ktorý už nemohla ísť. Keď sa otec jednej z jej prvých žiačok, jeden kňaz, sťažoval, že jeho dcéra nemá z hodín hudby zábavu, mame sa rozbúchalo srdce a spotili sa jej ruky. Doteraz totiž nevedela, že zábava je účelom umenia. Predovšetkým od kňaza by také niečo nečakala. S hudbou sa v ZSSR zaobchádzalo so všetkou vážnosťou, ako aj s baletom a s výtvarným umením. V protiklade k Nemecku mohlo každé dieťa popri školskom dostať aj vysoko profesionálne a predovšetkým bezplatné umelecké vzdelanie, avšak len pokým bolo dieťa ochotné tvrdo pracovať, a mama nerozumela, ako to niekto nemohol chcieť.

Predtým, keď ešte bola mladá, pekná a úspešná a predtým, ako si z ľahkovážnej nálady vzala môjho otca, stávalo v našej obývačke koncertné krídlo. Pred vystúpeniami mama celé dni cvičila. Pre pochybnosti o hygiene a celkovej situácii som do

škôlky chodila len pár týždňov. A tak som ostala v obývačke, sedela pod krídlom a počúvala mamu.

Keď som sa teraz stretávala s rodičmi, vždy som ich uisťovala, že sa mám dobre. Rozprávala som o štipendiách, letných akadémiách, praxiach a pobytoch v cudzine, rozprávala som o svojich plánoch, kde sa zamestnám a koľko budem zarábať. Rozprávala som o Samim a neskôr o Eliasovi a moji rodičia mi verili všetko, lebo som svoju rolu hrala dobre. Pri prílohe k mäsu, jahňacine s kvasenými gaštanmi a sušeným ovocím a dolmou, viničnými listami plnenými ryžou, mletou jahňacinou, jemne nakrájanou cibuľou a orieškami sa moja mama smiala. Rozprávala som nemocničné vtipy, ktoré som si počas rozprávania vymyslela.

Keď konečne odišla, zostali na stole granátové jablká, pomaranče, hrušky, banány, taštičky z lístkového cesta a posledný kúsok čokoládového koláča. Zapla som televízor, na obrazovke blikalo opakovanie Miesta činu. V Hannoveri všetko naznačovalo tomu, že komisárka strávi čoskoro ľúbostnú noc s jedným južanom. Dala som zvuk na maximum a postavila sa pod sprchu. Spolu s odumretými bunkami kože som zo seba drhla nemocničný pach tak dôkladne, ako len bolo možné. Skúšala som si spomenúť na Eliasovo telo bez skrutiiek a dlhej jazvy na stehne. Potom som si predstavovala, ako sa bozkávam so ženou na schodisku pomedzi búchanie dverí, vône jedál a detský krik a ako jej vsuniem ruku medzi stehná. Ešte predtým, ako sa našiel vrah, som sedela na gauči a krémovala si nohy. Mala som tušenie a čakala som na rozlúštenie.

Displej rádiového budíka ukazoval štyri hodiny ráno. Brucho sa mi stiahlo, mala som nepríjemnú chuť v ústach a bolela ma aj šija. S nechuťou som sa vliekla do kúpeľne a hľadala škatuľku s tampónmi. Pod teplým prúdom sprchy som zmyla krv, zabalila sa do mentolovozelenej osušky a ľahla si znovu do postele.

V byte bolo ticho. Premýšľala som, či som zatvorila dvere, či je normálne, že chladnička vydáva také podivné zvuky a prečo už susedia tak hlasno dupú po schodisku. O piatej ráno som sa rozhodla, že ostávať v posteli viac nemá zmysel. Vzala som si prvé oblečenie, čo mi na zemi prišlo do cesty, kockované červeno – biele letné šaty, ktoré mi siahali tesne pod zadok, takže som v nich vyzerala ako prirýchlo vyrastené dieťa. Zopla som si vlasy a išla do kuchyne. Pokúsila som si predstaviť si všetky tie veci, ktoré by som mohla robiť, keď tu nie je Elias, ale žiadne mi nenapadli a preto som prestala robiť aj veci, ktoré som musela robiť v jeho prítomnosti: všade ležali pootvárané obaly, noviny, použité šálky a misky, odpad kypel a samozrejme som papier, sklo, umelé hmoty, organický odpad, kovy, elektrické spotrebiče a neskladné smeti neseparovala. Zapla som rádio a tlmočila ranné správy do francúzštiny, pokým som umyla kávovar a namočila bagetu na pečenie do misky s trvanlivým mliekom. Zazvonenie telefónu ma naľakalo, zabehla mi bageta, ktorú som neupiekla. Na displeji svietilo Elišovo číslo.

„Už si hore?“ opýtala som sa prekvapene.

„Čo si myslíš? Budia nás o šiestej, na vizitu. Zízajú na človeka, akoby bol králik, ktorý práve vyskočil z čarovného klobúka. A ak niekto prespal trik, prídu zas.“

„Ako sa máš?“

Linka zašumela.

„Máš bolesti?“ opýtala som sa znovu.

„Nie,“ odpovedal.

Obaja sme vedeli, že to bola lož.

„Mohla by si dnes prísť skôr?“ opýtal sa váhavo.

„Áno,“ pokúšala som sa povedať nežne, pokým mi v tom istom momente napadlo, že mám dnes ešte seminár. Ale už bolo prineskoro. Sľúbila som sa.

„Ďakujem.“

„To je v poriadku. Mám ti niečo priniesť?“

„Teplé oblečenie, musíme mať otvorené okno.“ Zamrmlal do telefónu čosi, čo som nerozumela a ďalej rozprával v normálnej hlasitosti: „Najlepšie šál a sveter, ten čierny a ten svetlosivý z kašmíru.“

„Chceš niečo na jedenie?“

„Len to nie, ustavične ma tu vykrmujú. Už sa to na mňa lepí. Ale môžeš mi priniesť knihy a objektív, zo skrine, prvá polica naľavo, ale prosím ťa, tentoraz ten správny.“

„Hádam nepotrebuješ celé svoje posraté vybavenie, čo?“

Položila som a pokúsila sa medzitým rozmočené kúsky bieleho chleba vyloviť z misky na müsli, ale bolo jednoduchšie obsah vypíť. Bola som zúrivá, na Eliasa, na seba a na celý svet.

Kráčala som pomaly chodbami knižnice Akadémie umení, ktorá bola úplne iná ako na mojej fakulte. Vždy som si vytiahla z police jeden zväzok a listovala reprodukciami flámskych majstrov a dokumentáciami happeningov. Keď som v rukách držala katalóg výstavy Sonic Youth, položila som si otázku, či môj život prebiehal správne. Jazyky mi pripadali relatívne ľahké, rýchlo chápem štruktúry a mám dobrú pamäť, no v posledných rokoch som zriedka robila niečo iné, ako sa len učila odbornú slovnú zásobu a gramatické konštrukcie. Bola som disciplinovaná a bažila som po úspechu. V škole som sa učila angličtinu, francúzštinu a trochu po taliansky, nato som odcestovala ako aupair na jeden rok do Francúzska, aby som sa zdokonalila vo francúzštine. Potom som sa zapísala na štúdium tlmočníctva a vo voľnom čase sa učila taliansky, španielsky a trochu poľsky, ale pre slovanskú jazykovú skupinu som sa nikdy zvlášť nenadchla. Napriek tomu som strávila semester v zahraničí na Lomonosovovej univerzite v Moskve a praxovala v medzinárodnej organizácii v Bruseli, Viedni a vo Varšave. Študentské štipendium ma oslobodilo od väčšiny mojich vedľajších džobov. Áno, mala som za sebou poriadne dlhý pracovný životopis a mala som skúsenosti s Ritalinom

a inými substanciami, ktoré uľahčujú učenie. Prvé štúdium som ukončila načas a začala som navštevovať kurzy arabčiny. Sami bol dobrý učiteľ, no vrátil sa späť do USA. O rok neskôr som stretla Eliasa.

Boli sme spolu práve dva mesiace, keď sme sa rozhodli odcestovať. Cestovali sme takmer štyri mesiace, šli sme cez Francúzsko do Talianska, odtiaľ na Baleáry a do Španielska, potom do Maroka, Egypta a do Turecka. Elias počas cesty robil fotky na svoju diplomovú výstavu. Keď sme sa vrátili, zmizol v tmavej komore a ja som sa zapísala na dva magisterské programy, tlmočníctvo a arabistiku.

Knihovník mal veľké okuliare s hrubým rámom a civel na moje tričko. Posunula som mu knihy. „Je mi ľúto, nedá sa inak. Sú veľmi pekné, myslím, tvoje prsia.“

Pozrela som sa mu do očí, boli studené a sivé. Cítil sa vo svojej koži očividne dobre, nepôsobil ani rozpačito ani prichytený a podal mi smejúc sa knihy. Pravdepodobne dekonštruoval svoj vlastný sexizmus a myslel si, že si teraz môže dovoliť všetko. Chcela som mu pustiť hromadu umeleckých monografií na prsty, ale ruky v pravý čas stiahol. Potom som rozmýšľala, že ho oplujem, no prišlo mi to priveľmi teatrálné.

Bola som taká zúrivá, že som na univerzitu bežala. Dúfala som, že sa počas toho upokojím. Cesta pešo trvala hodinu, musela som ísť cez preplnené centrum a bankovú štvrť. Na ceste ma tri razy požiadali o dary, šesťkrát sa na mňa usmiali, dva razy chceli cigaretu, trikrát euro a jeden hipík tantrickú masáž. Na seminár som prišla neskôr a môj preklad do francúzštiny sa ukázal ako nedostačujúci. Dnes som vo všeobecnosti vôbec nemala chuť na Simultánný preklad francúzština – nemčina III a Introduction à la problématique des techniques industrielles a translácie.

Profesor ma požiadal, aby som prišla na konzultáciu. Počas celého štúdia som nedostala ani raz horšiu známku ako 1,5

a táto bola tiež len nedopatrením z prvého semestra. Dnes popoludní si sadne oproti mne, bude miešať vo svojej modrej šálke a nabádať ma k práci. Potom sa opýta na vinohradnícke oblasti v Azerbajdžane a poľutuje ma za neskoro nadobudnutú viacjazyčnosť, nie som práve rodená hovoriaca, s tým sa nedá nič robiť. Ja budem zas mlčky miešať v mojom nesladenom čaji a nepoviem nič o vynikajúcom koňaku z regiónu okolo Gandže, lebo tento koňak nie je ani v elegantnej fľaši a ani v obchode s delikatesami vo Fressgasse, ale len v Gandži a to len v malých kanistrách, ktoré sa posielajú výhradne znalcom a blízkeму príbuzenstvu. A nepoviem mu, že som sa azerbajdžansky možno nenaučila od mojich rodičov, ale od našich susedov a že som ňou hovorila plynule a bez prízvuku, kým sme neemigrovali do Nemecka a ja som viac nemala kde rozprávať po azerbajdžansky. Tak ako mu nepoviem, že v som v Azerbajdžane mala od piatich rokov jedného súkromného učiteľa na angličtinu a druhého na francúzštinu a že mama pre toto vyučovanie musela predať diamantový prsteň po svojej mame. Nepoviem ani to, že ľudia, ktorí žijú bez tečúcej vody, nie sú nutne nevzdelaní, ale môj profesor bol môj profesor a mal krstné deti v Afrike a Indii. Jeho multikulturalizmus sa konal v kongresových halách, konferenčných budovách a drahých hoteloch. Integrácia znamenala preňho požiadavku menšieho počtu šatiek na hlave a viac pokožky, hľadanie exkluzívneho vína alebo nezvyčajného cestovateľského cieľa.

Keď som prišla do nemocnice, bola som ešte zúrivejšia. Rainer povedal, že Elias je na prehliadke a Heinz žmurkajúc dodal: „Môže to trvať dlhšie. Ale ostaň pokojne tu. My sa už o teba postaráme.“ Obaja sa zasmiali.

Tresla som knihy na stôl a vyšla hneď znovu von. Bol tu malý park okolo jednotlivých staníc, ale pokojne tam nebolo, lavičky boli ustavične obsadené starými ľuďmi a po úzkych cestičkách sa tlačili vozíčkari. Posadila som sa na jedinú voľnú

lavičku a zapálila si cigaretu. Asi o päť minút neskôr si ku mne prisadla drobná stará dáma s pestrou šatkou na hlave a zlatým predným zubom. Z nemocničného pyžama vytiahla vrecúško so slnečnicovými semenkami, lúskala ich v ústach a prázdne šupy vyplúvala na zem priamo pred moje nohy.

„Vnútri už nesmiem. Susedia sa sťažujú doktorovi.“

Odpovedala som po rusky, na čo sa jej tvár rozjasnila. Otrčila vrecúško slnečnicových semienok pred moju tvár.

„Máš ženícha?“

„Nie.“

„Priateľa?“

Prikývla som a ona vyplula spokojne náklad prázdnych šupiek.

„Ja som už bola v tvojom veku vydatá.“

Mykla som plecami.

„Ako často?“

„Prosím?“

„Ako často?“ zopakovala. „Ako často ťa bije? Mláti ťa poriadne, z celej sily?“

„Nerobí to.“

„Všetci bijú. Mňa tlkol môj muž. Moja svokra. Tá, tá najviac. Tá ma takmer dorazila. Ale nevesta, tá bola ešte aj zákerná. Ležala som v nemocnici, dva roky.“

„Dva roky?“

„Veru. Dva roky.“

„Na akom oddelení?“

„No v sovietskom, ako všetci. Čo je to za otázku?“

„Oddelenie zatvorili?“

„Nie, hlavu mám v poriadku. Čo to tu rozprávaš? Tehotná som bola, siedme som čakala.“

Mlčala som.

„Šesť je predsa viac než dosť. Povedala som mu, že sa ma viac nesmie ani len dotknúť, no robil to ďalej.“

Prikývla som.

„Viac som už nemala chuť. Vyšla som na skriňu a skočila som dole. Vnútornosti mi vyleteli z brucha von a tak som skončila tu. A teraz som zasa tu.“